

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum angeli superiores habeant cognitionem per formas magis
uniuersales quam inferiores.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

tia illa speculatiua & practica scientia non est per se, sed per accidens, in quantum scilicet sunt humana. homo enim de rebus quas ipse non facit, non habet cognitionem, nisi per formas a rebus acceptas, secus autem est de angelo, qui habet a sui creatione formas rerum sibi inditas.

AD SECVNDVM dicendum, quod mysterium incarnationis, primo est scitum ab angelis quam ab hominibus, unde & homines de ipso per angelos sunt edocti, ut dicit Dion. c. 4. celestis Hierar. Ipsi enim incarnationis mysterium mundo absconditum a sæculis cognouerunt, & per angelorum ecclesiam, quæ est in celestibus, principibus, & potestatibus, huius mundi prædictum mysterium innouit, ut exponit Aug. s. super Gen. ad literam. Et quod ibi dicitur de ecclesia, referendum est ad ecclesiam angelorum, ut Aug. exponit s. super Gen. ad literam, quamuis Hieron. contrarium dicere videatur. Sed tamen verba eius non sunt hoc modo intelligenda quod angeli ab hominibus scientiam acquirant, sed quia Apostolis prædicantibus res iam completas quæ fuerant prius per prophetas prædicatæ angeli plenius cognouerunt, sicut plenius sciunt præsentia quam futura, ut infra patebit.

AD TERTIVM dicendum, quod angeli quamuis futura non cognoscant aliqua, quæ tamen dum sunt præsentia, sciunt, non tam sequitur ex hoc quod species aliquas a rebus accipiant, per quas cognoscunt: cum enim cognitio fiat per assimilationem cognoscantis ad cognitum, hoc modo contingit nouam cognitionem de aliquo accipere, quomodo contingit de nouo aliquid alicui assimilari: quod quidem contingit dupliciter. Vno modo per motum suum. Alio modo per motum alterius ad formam, quam ipse iam habet. Et similiter, aliquis incipit de nouo aliquid cognoscere. Vno modo ex hoc quod cognoscens de nouo accipit formam cognitum, sicut in nobis accidit. Alio modo per hoc, quod cognitum de nouo peruenit ad formam quæ est in cognoscente. Et hoc modo angeli de nouo cognoscunt præsentia que prius fuerunt futura, ut puta si aliquid nouum erat homo, ei non assimilatur intellectus angelicus per formam hominis quam habet apud se: sed cum hoc incipit esse homo secundum eandem formam incipit intellectus angelicus sibi assimilari sine aliqua mutatione facta circa ipsum.

AD QVARTVM dicendum, quod sicut in intellectu non est ipsa forma qua res existit, sed similitudo eius, ita distincta cognitio aliquarum rerum non requirit ut apud cognoscentem sint ipsa distinctionis principia, sed sufficit quod apud ipsum sint eorum similitudines, nec differt vnde cumque ille similitudines accipiatur quantum ad cognitionem distinctam.

AD QVINTVM dicendum, quod intellectus angeli sine hoc quod acquirat nouas formas intelligibiles, potest aliquid de nouo intelligere dupliciter. Vno modo per hoc quod aliquid de nouo assimilatur illis formis, ut iam dictum est. Alio modo per hoc, quod intellectus confortatur aliquo fortiori lumine, ad plures cognitiones ex eisdem formis eliciendas, sicut ex eisdem formis in phantasia existentibus superueniente lumine prophetiæ aliqua cognitio accipitur, quæ accipi non poterat per lumen naturale intellectus agentis.

AD SEXTVM dicendum, quod verbum Philosophi est intelligendum de vniuersali, secundum quod est in comprehensione nostra, qua comprehendimus res naturales: hoc enim est a rebus naturalibus acceptum. Sed vniuersale etiam in nostra com-

prehensione existens respectu artificialium non est posterius, sed prius, quia per formas artis vniuersales apud nos existentes artificiatæ producuntur, & similiter per rationes æternas Deus producit res naturas a quibus effluit forma in intellectu angelico: unde non sequitur quod forme intellectus angelici sint posteriores rebus: sed quod sint posteriores rationibus æternis.

AD SEPTIMVM dicendum, quod cognitum est in cognoscere similiter: siue cognitum forma in cognoscente existens sit a cognito accepta, siue non, & ideo ratio non est ad propositum.

AD OCTAVVM dicendum, quod non est proportio inter lumen intellectus angelici, & res sensibiles, ut per lumen prædictum efficiantur actus intelligibiles, ut ex prædictis patet, & ideo ratio non sequitur.

AD NONVM dicendum, quod anima non formatur in ipsa aliqua formas nisi aliquibus formis simpliciter in ipsa: & ideo ut ex dictis patet, non cogit ratio.

ARTICVLVS X.

Vtrum angeli superiores habeant cognitionem per formas magis vniuersales quam inferiores.

DECIMO queritur, vtrum angeli superiores habeant cognitionem per formas magis vniuersales quam inferiores. Et videtur quod non. Superiorum enim angelorum cognitio perfectior est, quam inferiorum: sed quod cognoscitur in vniuersali, imperfectius cognoscitur, quam quod in particulari. ergo superiores angeli non cognoscunt per formas magis vniuersales.

¶ 2 Præ. Si cognitio superiorum est vniuersalis, quam inferiorum: aut hoc est quantum ad operationem, aut quantum ad cognitionem. Quantum ad operationem, quia non sunt operatores rerum, ut Damasc. dicit: nec quantum ad cognitionem, quia omnes cognoscunt res naturales sensibiles superiores quam inferiores. ergo superiores angelorum cognitio non est magis vniuersalis.

¶ 3 Præ. Si omnia que cognoscunt in rebus angelici, etiam superiores cognoscunt, & tamen formas magis vniuersales, oportet, quod forma que est in intellectu superioris, ad plura se extendat. sed idem non potest esse propria ratio plurium. ergo angeli superiores non cognoscunt res in propria natura, & sic imperfectius cognoscunt quam inferiores, quod est absurdum.

¶ 4 Præ. Cognitio angelorum est in virtute, & naturam cognoscens, ut dicit Dion. 7. c. de Diuinis nomi. sed natura superioris angeli est magis actiua quam natura inferioris. ergo & similiter cognitio: sed cognitio vniuersalis est in potentia. cognitio vero in particulari est actus. ergo superiores angeli cognoscunt res per formas minus vniuersales.

IN CONTRARIVM, est quod dicit Dion. 12. c. Celestis Hierar. vbi dicit, quod superiores angeli, ut Cherubin, habent scientiam altiore, & vniuersaliorem: inferiores autem angeli habent partialem, & subiectam scientiam.

¶ 2 Præ. In lib. de Causis dicitur, quod intelligentie superiores continent formas magis vniuersales.

¶ 3 Præ. Superiores angeli sunt simpliciores quam inferiores. ergo & formæ in eis sunt simpliciores. ergo & magis vniuersales, quia quod est vniuersalius, est simplicius.

RESPON. Dicendum, quod potentia que ad multa se habet, determinat ad vnum per actum. unde forma, & actus inuenit esse principium vniuersis: sed potentia inuenit esse principium multiplicationis, & diuinitatis. Et quæ efficacia rei in operando est ex hoc, quod

A medio illius.

Ca. 19. to. 3.

Ibidem loco citato in argumentum.

ar. 72. huius quest.

In corp. ar.

ARTICVLVS XI.
Vtrum angelus cognoscat singularia.

ip. q. 57. ar. 2. Super prologum por phisimpre dicabilia nō procul a fine habetur tractatus hic in fine lib. i. Porphyrii.

est in actu, inde est, quod omnis virtus, quanto est magis unita, tanto est efficacior ad operandum. Et ideo quanto aliqua virtus est altior, tanto inuenitur ex paucioribus operari, quæ tamen ad plura se extendunt. Et hoc videmus communiter in operatiuis & cognitiuis virtutibus. Ars enim architectonica, utpote ædificialis, per unam formam artis dirigitur in omnibus, quæ ad artem suam spectant, in quibus tamen inferiores artifices, utpote cementarii & cæsores lignorum, & alii huiusmodi per diuersa artificia dirigitur. Similiter etiam in cognitiuis aliquis qui est cleuarius intellectus, ex paucis principiis penes se retentis habet in pròptu procedere ad varias conclusiones, ad quas peruenire non possunt, qui sunt hebetioris ingenii, nisi per varias inductiones & per principia particulariter coaptata conclusionibus. Unde cum in Deo sit ipse diuina virtus & puritas actus, ipse per unam, quod est essentia sua omnia operatur, & omnia cognoscit efficacissime. Ab ipsa autem est unum rationes rerum intelligibilium in angelis, ut ex dictis patet, non quidem ad eam sanandum res, sed ad cognoscendum, unde quanto in angelo fuerit plus de actu, & minus de potentia, tanto emanatio huiusmodi rationum minus in ipso multiplicatur, & virtus eius cognitiua erit efficacior, & secundum hoc superiores angeli cognoscunt res per formas magis uniuersales, quam inferiores.

Ad primum ergo dicendum, quod cognoscere aliquid in uniuersali, potest intelligi dupliciter. Vno modo ut referatur ad cognitionem ex parte cogniti, & sic cognoscere aliquid in uniuersali est cognoscere naturam uniuersalem cogniti, & sic propositio ueritatem habet, quia quando cognoscitur de aliquo natura uniuersalis tantum, imperfectius cognoscitur, quam si cognoscatur cum hoc proprio plus. Alio modo ut referatur ad cognitionem ex parte eius quod cognoscitur, & sic cognoscere aliquid in uniuersali, id est per medium uniuersale, est perfectius, dummodo cognitio uelut ad propria reducatur.

Ad id dicendum, quod dicuntur esse forma magis uniuersales quantum ad cognitionem, non quia plura rerum cognitionem cauent, sed quia per pauciores formas ad eadem cognoscenda superior intellectus peruenit, & etiam ad perfectius cognoscendum, utpote si superior angelus per unam formam aialis ois ipse animalium cognoscat, inferior autem non nisi per multas species, & per hoc superior angelus plures rationes intelligibiles ex eis debet cognoscere.

Ad tertium dicendum, quod id quod unum est, non potest esse propria ratio pluri nisi sit eis adæquatum, sed si sit superexcedens, potest esse propria ratio pluri, quia continet in se uniuersaliter propria uniuersali; quod in eis diuisim inuenitur. Et hoc modo essentia animalis est propria ratio rerum omnium, quia in ipsa uniuersaliter præexistit, quicquid diuisim in oib. creaturis inuenitur, ut Dion. dicit. Et similiter est forma intellectus angelici, sicut excellentiores rebus ipsis, utpote diuina essentia propinquiores, non est inconueniens si una forma intellectus angelici, sit ratio propria pluri secundum diuersas eius habitudines ad diuersas res ex quibus habitudines. Cõsurgit pluralitas idearum, sed forma intellectus nisi accipiantur ex rebus, non sunt superexcedentes rebus, sed quasi ad æquaturum ad representationem, licet sint excedentes quantum ad modum essendi, in quantum habent immateriale esse. unum forma intellectus nisi non potest esse ratio propria pluri.

Ad quartum dicendum, sicut ad primum.

VNDICESIMO quaeritur, utrum angelus cognoscat singularia. Et ut quod non, quia, ut dicit Boetius uniuersale est dum intelligitur, singulare dum sentitur. sed angelus non sentit, ergo non cognoscat singularia. Sed dicendum quod auctoritas intelligitur de intellectu nostro, non autem de angelo. ¶ 2 Sed contra, Intellectui nostro conuenit non intelligere materialia uel singularia ratione suam immaterialitatis. unde cognitio potentia materialis in nobis existentes singularia cognoscunt, ut sentius & imaginatio sed intellectus angeli est immaterialior, quam humanus, ergo non cognoscat singularia.

¶ 3 Præ. Ois cognitio est per assimilationem cognoscentis ad cognitum, sed intellectus angeli non potest assimilari singulari in quantum est singulare: quia singulare est singulare per materiam, intellectus autem angeli est omnino separatus a materia, ergo intellectus angeli non cognoscat singularia in sui singularitate. ¶ 4 Præ. Idem est principium essendi, & cognoscendi secundum Philosophum, sed forma indiuiduata est principium essendi singulari, ergo ipsa est principium cognoscendi singulare: sed intellectus angelicus accipit sine materia & conditionibus materiae ex quibus formæ indiuiduantur, ergo accipit uniuersale tantum, & non singulare.

¶ 5 Præ. Omne quod est in altero, est in eo per modum recipientis: sed intellectus angeli est simplex & immaterialis, ergo similitudines particularium in eius intellectu existentes sunt in eo immaterialiter & simpliciter, & sic uniuersaliter, & ita per eas singularia non cognoscat.

¶ 6 Præ. Diuersa in quantum diuersa, non per idem medium cognoscuntur proprie, sed per aliud & aliud, quia aliorum cognitio per medium commune est eorum in quantum sunt unum, sed quilibet forma a materia abstracta, est cõis multis particularibus, ergo non potest esse quod per eam diuersa particularia in propria natura proprie cognoscantur: sed in intellectu angeli non est aliqua forma nisi immaterialis, ergo nullo modo potest cognoscere singularia.

¶ 7 Præ. Uniuersale contra singulare diuiditur, per hoc quod uniuersale est in intellectu, singulare extra intellectum, sed uniuersale nunquam est extra intellectum, ergo nec singulare unquam est in intellectu, & sic non potest per intellectum cognosci.

¶ 8 Præ. Nulla potentia extenditur ultra suum obiectum, sed quidditas depurata a materia est obiectum intellectus, ut dicitur in 3. de anima, ergo cum essentia singularis sit concreta cum materia sensibili, non potest per intellectum cognosci.

¶ 9 Præ. Quod per certitudinem cognoscitur, non potest aliter se habere, quia intellectus ratio est similiter presentium, & absentium; de his autem quod potest aliter se habere non est certitudo, cum fiat absentia, ut dicitur in 7. Metaph. sed singularia possunt habere se aliter, cum sint motui & uariationi subiecta, ergo non possunt per intellectum cognosci, & sic idem quod prius.

¶ 10 Præ. Forma intellectus est simplicior intellectu, sicut perfectio perfectibili, sed intellectus angelicus est immaterialis, ergo & formæ ipsius sunt immateriales: sed formæ non sunt indiuiduæ nisi sint materiales, ergo formæ illæ sunt uniuersales, & ita non sunt principium cognoscendi particulare.

¶ 11 Præ. Mensura est principium cognoscendi mensuratum, debet esse homogenea mensurato, ut dicitur in 10. Metaph. ergo & species quæ est principium

Quæst. dif. S. Tho. XX pium